

HMN-Modellen

Val av hygienstol

www.HMN.dk/se

Innehållsförteckning

HMN-Modellen - Val av hygienstol	4
Aktiviteter	5
Brukarens resurser	6
Sittställningen	7
Arbetsmiljö	8
Personal / Hjälp	9
Omgivningar	10
Tid	11
Case beskrivningar	12
Val av hygienstol Case 1	12
Val av hygienstol Case 2	16
Sammanfattning	20

HMN-Modellen

Val av hygienstol

Introduktion av analysverktyget

Att välja en hygienstol för en brukare kan vara ganska komplicerat. Orsaken finns ofta i det faktum att det är ett hjälpmedel som måste uppfylla många funktioner och används i flera aktiviteter under dagen. Ett exempel är att en hygienstol ofta används för både dusch och toalettbesök, och därför har ett hål i mitten av sitsen. Detta ställer stora krav på brukarens förmåga att sitta och analysen av sittställningen. Det innebär ofta att en kompromiss eller prioritering måste göras i förhållande till behovet av funktioner/aktiviteter – jämfört med brukarens sittställning/komfort i stolen.

Vår erfarenhet på HMN visar att många brukare får en hygienstol som inte fungerar eller passar ordentligt. Vår bedömning är att under de senaste 10 åren har tilldelningen av hygienstolar blivit mer standardiserad, och detta har lett till mindre fokus på att säkerställa rätt matchning mellan brukare och hygienstol.

Vår erfarenhet visar också att konsekvensen av denna "standardisering", samt hur komplicerat det kan vara att hitta rätt hygienstol, leder till längre och svårare ärendehantering i kommunerna och regionerna. Vi ser ofta fall, där många hygienstolar har utprovats utan framgång under långa perioder, och där man till slut har accepterat en olämplig kompromiss och använt många resurser för att komma dit.

Detta är vårt analysverktyg för bättre att välja rätt hygienstol för varje enskild brukare. Förhoppningsvis kan det hjälpa er att få en bättre översikt, och prioritera vilka faktorer och aktiviteter som är viktigast, innan ni väljer en hygienstol.

Det är inte nödvändigt att använda analysverktyget i en fast ordning eller enligt en specifik metod. Det kan visserligen vara fördelaktigt att göra så i vissa fall, men det kan också användas som ett punktverktyg för att säkerställa att alla relevanta områden täcks innan där pekas ut en möjlig hygienstol för en brukare.

HMN-Modellen

Val av hygienstol

Modellen ovan visar hur "Val av hygienstol" är i centrum och hur faktorerna i de omgivande bubblorna kan påverka det valet.

De utvalda faktorerna i modellen är inte nödvändigtvis adekvata eller de enda som kan vara relevanta att inkludera. Dessa är dock de faktorer som, enligt vår erfarenhet, har störst inverkan på vilken hygienstol som väljs för en specifik brukare.

Det är en dynamisk modell, så beroende på det aktuella problemet kommer vissa bubblor att vara större än andra. Det är ofta en del av det "rätta" valet av en hygienstol att identifiera vilka områden som kommer att vara avgörande för att välja rätt stol, så att fokus för ens analysarbete är inom de relevanta områdena.

Aktiviteter

Vad kommer stolen att användas för? Vilka krav ställer dessa aktiviteter på stolen?

Det kan låta enkelt, men det är ofta relevant att identifiera exakt vad stolen kommer att användas för. Ju fler aktiviteter stolen måste möjliggöra för brukaren att utföra, desto större krav ställs på själva stolen. Vid användning av hygienstolar finns där ofta, åtminstone två aktiviteter som stolen förväntas kunna hjälpa brukaren med. Dusch och toalettbesök. Vi ser ofta att de aktiviteter som stolen ska användas till kan peka i olika riktningar när man väljer en stol eller tillbehör till stolen. Detta kan innebära att du måste prioritera vilka aktiviteter som är viktigast för brukaren och kanske måste hitta en kompromiss som bäst passar denna prioritering.

Brukarens resurser

Vad är brukarens fysiska och mentala förmåga?

I denna del av analysen fokuserar vi på brukarens resurser. Här kommer brukarens medicinska historik eller funktionshinder att vara en viktig del för att identifiera brukarens resurser. Till exempel kan brukare med demens ha särskilda behov som måste tas hänsyn till vid val av hygienstol. Målet kan också vara att bevara brukarens självständighet, och stolen måste kunna underlätta detta.

Sittställningen

Vad bör sittställningen möjliggöra för brukaren?

Den här delen av analysen kan vara mer konkret och praktisk än de andra. Det är här en analys av sittställningen kan vara ett bra verktyg för att avslöja de krav brukaren ställer på stolens kontaktytor. Är brukaren i risk för trycksår? Måste skolios/kyfos eller liknande tas hänsyn till? Utmaningen här kan vara att brukaren kan ha speciella krav på sitsen, och att det då kan vara kontraproduktivt att ha ett hål i mitten av sitsen. Hålet i sitsen på hygienstolar är ofta en stor källa till problem med sittställningen och därför kan det vara nödvändigt att välja en sits med en annan design eller hålstorlek.

Arbetsmiljö

Vilka hänsyn ska tas till personalen?

Här kommer arbetet runt brukaren att bedömas i förhållande till både tidsåtgång och den belastning som personalen utsätts för. Det är viktigt att gå igenom hela processen, eftersom problemen lika ofta kan vara relaterade till omgivningarna (att köra med stolen), eller säkerställa rätt sittställning vid varje förflyttning till stolen.

Personal / Hjälp

Vilken hjälp behöver brukaren från personalen?

Här måste man titta på vad brukaren behöver av hjälp. På det sätt kommer begränsningarna i brukarens egen förmåga direkt att leda till ett behov av hjälp, och en hygienstol som passar för detta. Till exempel, om brukaren kan flyttas med en stålyft, krävs en sitthöjd som passar brukaren, medan förflyttning med en taklyft inte ställer specifika krav på sitthöjden.

Omgivningar

Vilken stol kan användas i den nuvarande miljön?

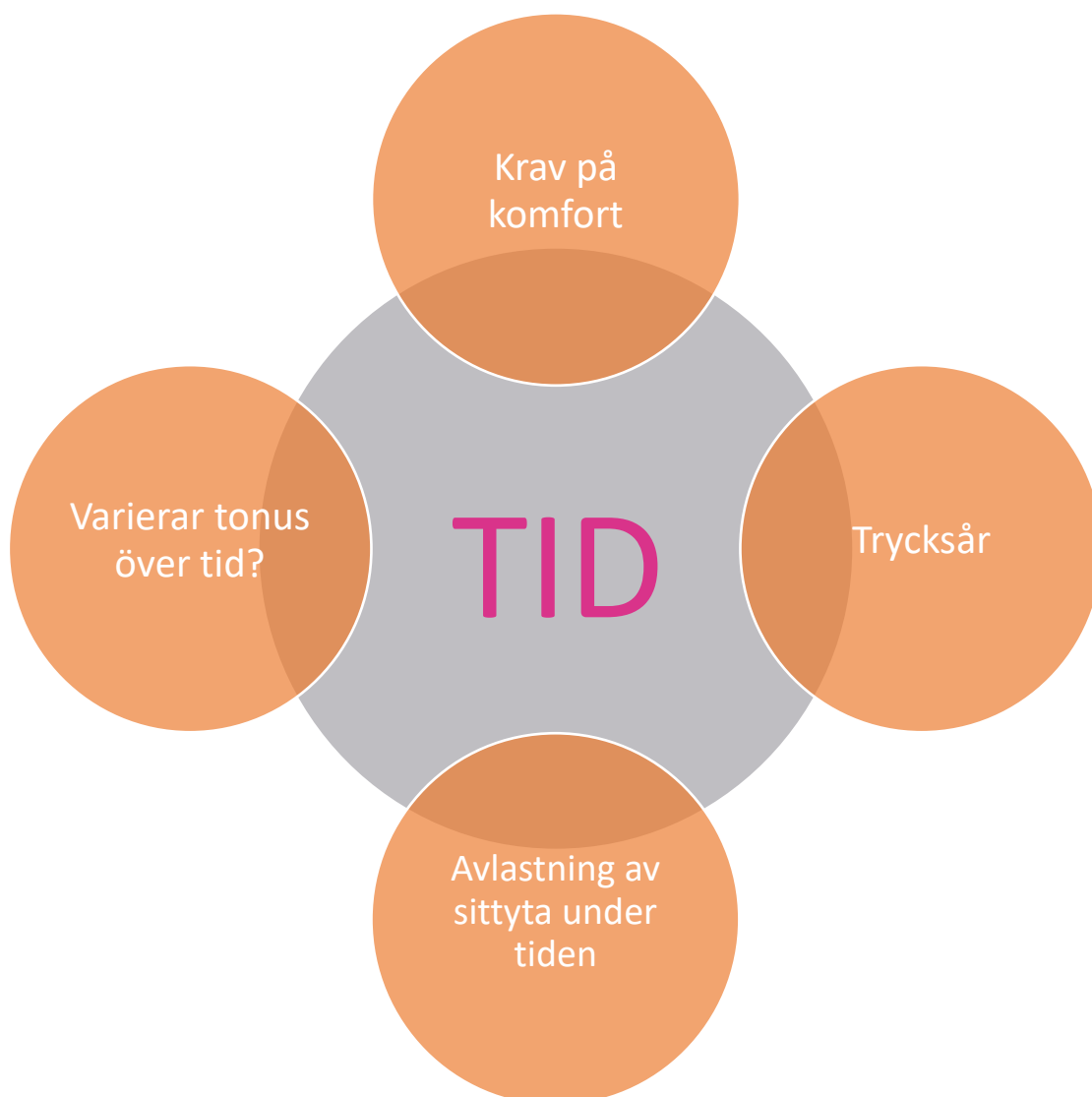
Omgivningarna sätter naturliga ramar för valet av hygienstol. Badrum är ofta ett mindre rum, vissa med en smal dörr och en sluttande yta som kan ha fogar. Om man inte tar hänsyn till omgivningen när man väljer hygienstol kan man välja den perfekta stolen för brukaren, men den kommer kanske inte in i badrummet, i duschen eller passar över toaletten.

Tid

Hur länge används hygienstolen åt gången? Spelar det någon roll när man väljer stol?

Vår erfarenhet visar att de flesta brukare sitter på en hygienstol i genomsnitt 30 minuter. Detta är ofta den tid det tar för ett toalettbesök följt av en dusch. Vi är medvetna om att det kan variera mycket. Vi ser även brukare som kan sköta magen utan användning av klyx eller liknande om de får tillräckligt med tid på stolen. Detta kan innebära att någon sitter i hygienstolen i mer än 2 timmar åt gången. Det är nödvändigt att förtydliga detta när man tittar på avlastning och komfort i sittställningen. Vi upplever även brukare som kan behålla en rimlig sittställning i början, men successivt faller mer och mer ihop, eller åt sidan. Eller tvärtom, får ökad tonus eller spasticitet under tiden. Det är därför viktigt att få kunskap om hur länge stolen förväntas användas åt gången.

Case beskrivningar

För att bättre illustrera och förmedla hur analysverktyget kan användas, har vi skapat 2 case beskrivningar som vi sedan försöker använda modellen på.

Val av hygienstol Case 1

Case 1 - preliminär information

Brukare: 48-årig kvinna med ALS, längd 1,70, vikt 52 kg.

Sitter med en öppen höftvinkel på 125 grader i en rullstol, SB 40 cm, SD 45 cm.

Vård/Hjälp: Brukaren får hjälp fyra gånger om dagen.

Hem: Handikappanpassat hem med bra utrymme och taklyft i sovrummet, väggmonterad toalett.

Omedelbara problem:

Brukaren har en vanlig tiltstol, vilket orsakar smärta i rygg och axlar.

På morgonen används hygienstolen 45 – 60 minuter.

Brukaren glider framåt på sitsen. Ett bälte är monterad som säkerställer att brukaren inte glider ut, men brukaren hänger i bältet.

Personalen tycker det är svårt att ge vård och hjälp med toalettbesök. De tycker det är svårt att hantera brukarens förflyttning till hygienstolen på grund av brukarens utsträckta sittmönster. Dessutom klagar personalen på att det inte är lämpligt att utföra stimulering till att sköta magen.

Personalen tycker det är svårt att positionera brukaren.

Analys med användning av verktyget

OMGIVNINGAR:

Väggmonterad toalett i kombination med brukarens sittställning innebär att stolen inte kan placeras över en toalett, men ett bäcken måste användas.

SITTSTÄLLNING:

Fastspänning i form av ett höftbälte har använts, men det bör omvärderas om det är nödvändigt genom att använda en annan stol som ger bättre stöd i sittställningen.

Brukarens nedsatta balans ställer stora krav på stabiliteten i sittställningen.

För att kunna sträcka ut höftleden krävs att vinkeln mellan sits och rygg kan justeras till 125 grader. Antingen via justering av ryggremmarna eller i själva stolens ram. Återställning av korrekt sittställning måste vara enkelt, eftersom det är förknippat med stor smärta att sitta fel.

Tryckavlastning bör övervägas. Pga. nedsatt sensibilitet från ALS är brukaren i risk för att utveckla trycksår

BRUKARENS RESURSER:

Stabilitet i sittställningen måste skapas av stolen, eftersom brukaren inte själv kan upprätthålla en stabil sittställning.

TID:

Krav på komfort, eftersom brukaren sitter i stolen i 45 – 60 minuter på morgonen.

På grund av smärta i rygg och axlar finns det ett behov av att ryggstödet är bekvämt/justerbart.

PERSONAL / HJÄLP:

Brukaren får hjälp med alla aktiviteter i hygienstolen. Det måste vara enkelt att återskapa den korrekta sittställningen för att stolen används dagligen för toalettbesök och flera gånger i veckan för dusch.

AKTIVITETER:

Stolen måste användas för både dusch och toalett.

Innan användning över toaletten, är det nödvändigt att brukaren stimuleras för att sköta magen.

Brukaren förflyttas med en taklyft.

ARBETSMILJÖ:

Att positionera brukaren måste vara enkelt och utan att personalen behöver dra och skjuta för att hitta rätt sittställning.

Det måste vara möjligt för personalen att stimulera brukaren från undersidan av sitsen upp genom hålet innan brukaren kan sköta magen. Detta ställer krav på stolens sitthöjd och tillgänglighet från stolens baksida.

Arbetsställningen för tvätt/vård måste vara lämplig.

Krav till hygienstol

Behov av justerbar ryggvinkel.

Behov av elektrisk justering av sitshöjden.

Använd en mjuk sits som kan stabilisera sittställningen och förebygga trycksår.

Nödvändigt med ett ryggstöd som är flexibilitet och avlastar trycket.

För att underlätta återskapandet av sittställningen, rekommenderas ett lår-/höftstöd till hygienstolen. På så sätt blir det enklare att leda brukaren till rätt sittställning vid förflyttning.

Det måste bedömas om det fortfarande är nödvändigt att använda midjebälte när sittställningen förbättras.

På grund av brukarens ALS och förmodad progressiv funktionsnivå, är det en fördel att ha en hygienstol som succesivt kan justeras när det gäller tillbehör, inställningar och avlastning för brukaren.

Val av hygienstol Case 2

Case 2 – preliminär information

Brukare: Man, 53 år gammal, 175 cm lång och väger 155 kg. Rullstolsbrukare med SD på 50 cm och SB på 60 cm.

Funktionsnivå: Brukaren kan inte självständigt förflytta sig till sin hygienstol.

Omsorg/Hjälp: Brukaren får hjälp med dusch och toalettbesök dagligen.

Brukaren förflyttas med en taklyft i sovrummet och vårdgivarna skjutsar honom ut till badrummet, medan han sitter i hygienstolen. Idag har han en äldre hygienstol med gastilt med standardmått.

Hem: Brukaren bor i ett äldre fristående hus där det finns växlande ytor från sovrummet till badrummet, samt små höjningar vid dörrtröskeln. Bredden på dörröppningarna i hemmet är ungefär 80 cm.

Omedelbara problem:

Vårdgivarna klagar över att det är svårt att tilta brukaren i den nuvarande stolen, samt att köra med stolen. Det finns alltid 2 vårdgivare med brukaren för vårdbesök.

Det är svårt att köra med hygienstolen i hemmet och det finns många små nivåskillnader i golvet som gör det svårt att skjuta eller dra den nuvarande hygienstolen.

Den nuvarande stolen är för liten både i bredd och djup.

Brukaren kan inte utföra lägre hygien självständigt, och den faktiska tvättningen och vård är mycket tidskrävande för personalen på grund av brukarens storlek.

När brukaren sitter i hygienstolen, glider hans ben åt sidan i en sorts "fröposition". Det är brukarens vikt som påverkar låren och skjuter dem åt sidan. Detta innebär att det är svårt för brukarens fötter att stanna på fotstöden, eftersom de ramlar ner mellan fotstöden.

Analys med användning av verktyget

OMGIVNINGAR:

Brukarens bostad ställer exakta krav på en ny hygienstol. Eftersom dörröppningarna är ungefär 80 cm, får en ny stol inte överskrida detta i total bredd. Dessutom ställs krav på köregenskaperna pga. de växlande ytor på sträckan som ska köras med hygienstolen från sovrummet till badrummet.

SITTSTÄLLNING:

Brukarens sittbalans är god, och han sitter stadigt. Brukaren behöver ett djupare sittunderlag än på standardstolar, eftersom han tar upp mycket plats bakåt när han sitter. "Gluteal shelf" bakom brukaren innebär också att en ny stol måste vara justerbar i ryggen, annars kan personalen inte få brukaren tillräckligt långt bak på sitsen, så att hålet i sitsen gör det möjligt för brukaren att använda stolen vid toalettbesök.

På grund av att brukarens ben glider åt sidan och inte stannar på fotplattorna, är fullt stöd för fötterna nödvändigt.

Brukaren behöver ha stolen lutad något bakåt, eftersom detta minskar de andningssvårigheter där observeras.

BRUKARENS RESURSER:

Brukaren kan inte självständigt flytta till hygienstolen.

Brukaren kan inte korrigera sin sittställning i hygienstolen även om den är olämplig.

Brukaren kan inte utföra intimhygien i hygienstolen självständigt.

TID:

Hygienstolen används i 30 – 45 minuter på morgonen. Ibland tar det längre tid, på grund av brukarens vikt och storlek.

PERSONAL/HJÄLP:

Brukaren behöver hjälp med alla aktiviteter som utförs i hygienstolen. Förflyttningen till stolen utförs tillsammans med två vårdgivare, eftersom de annars inte kan utföra uppgiften.

AKTIVITETER:

Hygienstolen måste användas för både dusch och toalettbesök. Det är därför nödvändigt att hålet i sitsen möjliggör detta. Dessutom kräver förflyttning med en taklyft att stolen kan tiltas så att brukaren kan positioneras korrekt.

ARBETSMILJÖ:

Brukarens vikt och storlek gör det svårt för vårdgivarna att utföra sitt arbete, och mycket av tiden måste de luta sig över brukaren. Dessutom är det tungt och olämpligt för personalen att köra med stolen.

Krav till hygienstol

Hygienstolen måste vara godkänt till en brukarvikt som kan hantera minimum 155 kg.

Det är nödvändigt att ha en stol med lämplig sitsbredd och utrymme mellan armstöden, samt ett sitsdjup på ca 50 cm, eller en justerbar nättrygg som kan ge utrymme längst ner.

Stolen måste ha elektrisk tilt, så att brukaren kan positioneras korrekt vid förflyttning utan ansträngning för att positionera brukaren eller tiltningen av stolen.

Det kan vara en fördel med en stol som har elektrisk lyft, eftersom personalen idag måste stå framåtböjda över den nuvarande stolen, och vård av brukaren tar lång tid. Detta kommer att resultera i en förbättrad arbetsmiljö.

Det måste bedömas vilka köregenskaper stolens hjul måste ha på grund av den svåra hanteringen av den nuvarande stolen och hemmets golv. Stora 150 mm hjul kan vara en fördel, eller kanske en joysticklösning för personalen (hjälpmotor) bör övervägas. Båda kommer att ge en förbättrad arbetsmiljö.

En lösning måste hittas för att hålla brukarens fötter uppe på fotplattorna. Detta kan eventuellt göras genom att använda en hel platta på fotstöden, så att utrymmet mellan fotstöden tas bort.

Sammanfattning

De 2 cases visar hur analysverktyget kan hjälpa att täcka alla olika behov och områden som måste inräknas när man väljer en hygienstol. Analysverktyget försöker dela upp och specificera områden, som påverkar om den valda hygienstolen kommer att lösa brukarens problem på ett adekvat sätt. I verkligheten är det mer komplicerat, och många av de faktorer som kan identifieras med verktyget kommer ofta att interagera och påverka andra områden.

I analysen av case 1 ser vi t.x. att vårdpersonalens arbetsmiljö är kopplad till brukarens behov. När brukaren sitter optimalt är risken för trycksår lägre och brukaren har färre smärtor i rygg och axlarna. När brukaren sitter optimalt blir det enklare för personalen att hjälpa. När vårdpersonalen har bättre arbetsförhållanden använder de mindre tid och belastningen på vården är mindre. Att hitta den optimala hygienstolen för en brukare är ofta en balans mellan behoven/önskemålen hos flera intressenter. Vanligtvis kan intressenterna vara: den betalande enheten, brukaren och personalen.

Att identifiera och prioritera dessa intressenters behov kan vara en stor del av framgången med att välja en stol. I många fall kommer där att vara någon form av kompromiss, mellan vad de olika parterna vill ha och vad som kan göras.

Med hjälp av detta analysverktyg kommer det att bli enklare att nå målet; att välja en hygienstol som kan uppfylla behoven och önskemålen hos alla parter, eller att hitta rätt kompromiss.

VAL AV HYGIENSTOL ANALYSVERKTYG ÄR UTVECKLAT AV HMN A/S

	Frank Pastoft Försäljningskonsulent Mobil: 40 70 70 03 E-mail: fp@hmn.dk
---	--